СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVI. Ч. 74. Джерзи Сіти, Н. Дж., пятниця, 30. марта, 1928. VOL. XXXVI. No. 74. Jersey City, N. J., Friday, March 30, 1928. THREE CENTS.

РОЗГАНЯЮТЬ МАЙНЕРСЬКІ ПИКЕТИ СЛЕЗНИМИ БОМБАМИ

ВЛАСТИТЕЛІ ЗНОВА ВІДКИДАЮТЬ ПЕРЕГОВОРИ З МАЙНЕРАМИ.

БЕРГЕТСТАВН, Па., 28. марта. — Коло копальні підприємства Булджер Блок Ковл Ко. зібралося нині коло 400 страйкуючих майнерів на пикету. Копальняні сторожі пробували розігнати пикету, і вкінці стріляли до зібраних кілька разів. Коли се не помогло, стали кидати на зібраних бомби, що заставляють людину плакати. Опісля арештовано 7 людий, між ними організатора майнерської юнії Обєднані Копальні Робітники Америки.

Властителі копалень угля в стейті Иллинойс відкинули знова пропозицію конференції з представниками майнерів, кажучи, що вони будуть нараджуватися з майнерами тільки тоді, коли майнери з гори згодяться на обниження робітничої заплати й з тою згодою прийдуть на конференцію.

БУРЛИВЕ ЗАСІДАННЄ СЕНАТОВОГО КОМІТЕТУ.

СЕНАТОВИЙ КОМІТЕТ БУДЕ КЛИКАТИ ФОРДА НА ПЕРЕСЛУХАННЄ.

ВАШИНГТОН, 28. марта. — Сенатовий комітет для міжстейтової торговлі, що тепер веде слідство в справі вуглевого страйку, постановив покликати на своє переслуханнє автомобілевого магната Генрі Форда, щоби довідатися, як він може платити своїм робітникам у Кентакі й Вест Верджінії по 8 долярів у день та виходити на своє.

Підчас нинішнього переслухання перед сим комітетом прийшло до горячої перепалки між представником майнерів Джаном Луисом, предсідателем майнерської юнії, та Белденом, представником властителів копалень у стейті Огайо. Луис закинув підприємцям веденнє дволичної політики. Белден страшно на се обурився в запротестував перед комітетом проти того, щоби його другі свідки ображали.

ОРГАНІЗУЮТЬ ТРЕТУ ПАРТІЮ ДЛЯ ВИБОРІВ.

ФАРМЕРСЬКО-РОБІТНИЧА ГРУПА ДУМАЄ СТАВИТИ СВОЇХ КАНДИДАТІВ.

СТ. ПОЛ, Минесота, 28. марта. — Представники ріжних робітничих і фармерських груп з кількох північно-західних стейтів відбули тут конференцію в справі наближаючихся президіяльних виборів.

Конференція назвала себе „Північно-Західною Конференцією Поступовців". Узяли в ній участь передовсім представники фармерсько-робітничої партії та поступової партії.

Представники сих груп постановили виступити при сих виборах знова як фармерсько-робітнича партія та поставити своїх кандидатів. Партія має відбути номінаційну конвенцію в місяцю липни.

БОРА ОСТЕРІГАЄ РЕПУБЛИКАНЦІВ ПЕРЕД ВИКРУТАМИ.

КАЖЕ, ЩО ПРОГИБІЦІЯ Й УРЯДОВІ ЗЛОВЖИТКИ ТРЕБА БУДЕ ПОРУШИТИ.

ВАШИНГТОН, 28. марта. — Сенатор Бора, один з визначніших членів републиканської партії та голова сенатового комітету для заграничних справ, виголосив через одну радіову стацію політичну промову з рамени Жіночої Лігіи для Виконування Закона, що тепер відбуває свою конвенцію в місті Колюмбесі, в стейті Огайо, і в сій промові сказав немало терпких слів на адресу своєї власної партії.

Сенатор Бора говорив, що правляча тепер партія не буде могти ухилитися від відповідальности перед народом за всі ті зловжитки визначних федеральних урядовців у нафтових справах, що тепер становлять широко звістний скандал. Так само, говорив Бора, партія не зможе далі викручуватися легкими слівцями від справ прогибіції. Бора закидає републиканцям, що вони виминають прогибіцію; на один бік удають, що вони за нею, а на другий бік не хочуть її виконувати.

ЗЕЛІЗНИЧА КАТАСТРОФА.

ПОНАД 20 ЛЮДИЙ ПОКАЛІЧЕНИХ.

НЮ ЙОРК, 28. марта. — Коло чверть на 9. годину рано вискочив зі шин експресовий поїзд зелізниці Лонг Айленд, їдучий зі Сипонку на Пенсилвенійську стацію в Ню Йорку. Через нещастє двайцять кількоро людий віднесло тяжкі покалічення.

Нещастє случилося коло стації Сонісайд, Лонг Айленд Сіти. Поїзд складався з 10 возів та віз коло тисячки пасажирів. Всі поїзди, що їхали за ним, мусіли здержатися, через що спізнилося на роботу коло 60,000 людий.

На домаганнє покалічених почалися сейчас три урядові слідства, щоби ствердити причину нещастя. Пасажири кажуть, що машиніста в сьому випадку не винуваті, бо поїзд у час, коли случилося нещастя, не їхав скоро. Видно з того, що заряд зелізниці пробує зложити тут вину на неввагу робітників.

СОВІТИ ВИПОВІЛИ БОРОТЬБУ БЮРОКРАТІЇ.

МОСКВА, 27. марта. — Троцький і опозиція повели були кампанію за „демократизацією" комуністичної партії. За те пішли на вигнаннє. Тепер самий московський центр приходить до переконання, що бюрократична система так пересякла державний апарат і партію, що може принести катастрофу цілій комуністичній системі. Тому дозволяють вже ріжним організаціям а навіть поодиноким людям зноситися прямо з центром і предкладати проекти в справі оживлення державного і партійного апаратів.

МОДЕРНІ ОШУКАНЦІ.

Еспанська пара муж і жінка Пох, мали винарню у Франкфурті, оснувавши її в 1919 р. В 1920 р. вони збанкротували і відчинили нову фірму на імя жінки. Фірма розвивалася прегарно і мала численні філії в інших містах. Найкращі книговоди не в силі розібратись у книгах, які вів брат власниці. Заки люди встигли схаменутись у чому діло, власники великого підприємства втікли кудись на чужину. Виявилося, що вони заробили на цьому ділі 800.000 зол. марок, підписуючи в ріжних країнах невиплатні векслі. — В Берліні засудили на три роки вязниці за величезне грошеве ошуканство основника „світової жіночої льожі".

ТРАГЕДІЯ АРТИСТКИ.

В Берліні померла від ран наслідком експльозії бензини в своїй ванні відома молода танцюристка Лісі Кіазельгавен. Вона хотіла почистити собі черевики бензиною і не розуміла, що небезпечно наближуватись із бензиною до горіючої печі. Вибух був такий сильний, що розірвав піч і стіну. Кізельгавзен була Віденкою і вже як дитина виявила небуденний талант у танцях. Її перший виступ у 1914 р. в Берліні зробив відразу славною молоденьку дівчину. Вона їздила по столицях усіх країн, і не перестава розвиватись у своєму мистецтві. Після успіхів у Парижі та Лондоні вона почала вчитись ще й співу і минулого року зробила незвичайно успішний дебют в оперетці. Їй ворожили карієру Дузе та Ісадори Дункан.

КАЗКИ ЖИТТЯ.

Хто з нас не знає баляди Шілера „Перстень Полікрата"? Ми вчились її на память і не вірили не лише в щастя тирана з острову Самос, але і в те, що згублений перстень можна віднайти в животі риби, яку хочемо зїсти. Та ось мадам Ререт, із французького департаменту Фіністер, оповіла пресі таку історію: Пропав їй заручиновий перстень із брилянтами та рубінами. Пропав як червак у животі риби. Минув рік. Пані Ререт чистить на обід моркву. Ніж надибує в моркві щось твердого; розрізує моркву, а з неї паде на землю згублений перстенець.

РЕФОРМА КАЛЕНДАРЯ.

Ліга Націй має крім тисячних клопотів із миром і з націями, які до неї належать, ще й комісію, що думає над зміною календаря. Відомо, що теперішний наш календар не є вже в згоді із землею та сонцем. Коли його вводили, брали на увагу виключно астрономічні та релігійні мотиви. Нині є ще інші, на всякий випадок важніші від астрономічних: економічні та комунікаційні. Найбільшою перепоною реформи календаря вважає голова згаданої комісії, професор Ейнів. в Лейдені, Йонкгер ван Ейсінг, опозицію Ватикану, який покищо не хоче пересунути речинця Великодних свят. Комісія Ліги Націй звернулась у цьому питанні до урядів усіх держав, до всіх торговельних палат, міністерств, залізничих і шкільних управ, щоби не вирішати зміни календаря на власну руку, а у згоді із загальним інтересом культури, вигоди та торговлі. Одна група тих, що є за реформою, пропонує вирівнання кварталів із двома місяцями по 30 днів і з одним по 31, з тим, що до всього кварталу додавалось би ще один день „вирівнюючий"; друга група пропонує один день нерахований у звичайних роках і два дні з переступних. Рік міг би мати або 12 місяців з 30 і 31 днів або 13 міс. з 28 днями. Нелегко є погодити землю із сонцем!

В МОСКВІ ВІДКРИВАЮТЬ, А НА УКРАЇНІ ЗАЧИНЯЮТЬ.

Є в Києві Курінівка, що славиться чинбарними фабриками. Звичайно робітники там Українці, бо робота тяжка, а самі фабрики аж вісім кільометрів від Києва. Мали робітники там клюб, де влаштовували вистави, лекції, мали бібліотеку. Клюб був одиноким культурним осередком. Тепер цей клюб закривають. Місцева рада не подає причини, але клюб замкнено очевидно за те, що він український.

„Деж нам іти тепер? До Києва аж 8 кільометрів, а інчих клюбів на Курінівці немає — говорять робітники. — Хиба в монополькм та шинки, або в центроспирт, якого, як навмисне, відкрили під руками?"

ЛІК НА СМЕРТЕЛЬНУ АНЕМІЮ.

За німецьким фаховим журналом „Клініше Вохеншріфт", з якого німецька преса позичає цю звістку, передаємо радісну новину, що одна із найбільше опірних недуг „анемія перніціоза" не є безнадійною. У медичній клініці проф. Шілінг подав до відома, що цю недугу лічить із дуже добрим висліпом при помочі годування пацієнтів печінкою. Найважніше тільки ствердити, чи пацієнт дійно недужий на цю анемію (постепенне щезнення тілець крови в організмі) і тому треба його довго держати під обсервацією, щоби не зробити помилки, що може мати погані наслідки.

ПСУЄТЬСЯ ПОЛЬСЬКО-ЦИГАНСЬКА ПРИЯЗНЬ.

Польща, як відомо, заключила з Румунією союзний договір і запріятелювалася з нею на добре. Все те однак не перешкаджає циганам братися до Поляків, замешкалих у Румунії, з гостра.

Замкнувши зненавиджені українські школи на Буковині, забралися вони з черги до польських шкіл. В черновецькім „Глосі Правди" пишуть огірчені Поляки:

„Наші приятелі дали нам ще один доказ приязни, бо замкнули останню польську станицю, себто приватний учительський семинар, що істнував ще до війни, під управою польських сестричок Марянок.

„Так виглядає приязнь!

„Не вже ви не заспокоїли ще свого апетиту, загарбавши всі наші публичні школи? Не досить вам вселюдних шкіл? Не досить вам гімназій? Ще й ту останню польську станицю мусите пілкнути?... Невже не опамятаєтеся вже раз і не перестанете переслідувати своїх громадян?"

Дальше лебедить часопис з причини циганської перфідії та пише, що польську гімназію в Черніївцях замкнули Румуни в день, коли Пілсудський залишав границі Румунії, де приїздив до союзників в гості.

ПІДСТРИЖКА АФГАНІСТАНСЬКОЇ КОРОЛЕВОЇ.

Жінка еміра з Афганістану, що мандрує по европейських столицях, хотіла з пошани для пануючої моди підстригти собі волосся. І тепер їздить вона „по-модному"; але секрет її підстрижки виявлений: французький стрижій, захоплений чудовим довгим волоссям королевої, доказав такої штуки, що прибрав його так, немов би воно було підстрижене.

ЖІНОЧІ РЕКОРДИ.

Недавно парижська преса захоплювалась своєрідним рекордом: відома танцюристка та акторка Містенгет, що вже давно перейшла за пятий хрестик, обезпечила свої ноги, з яких вічно ще живе, на 300.000 франків. Та ось її перевищила нюйорська кабаретова танцюристка Елеонора Амброз, якій асекураційне товариство приняло за її ноги обезпечення на 240.000 дол. на випадок, якби вони перестали бути здібними до праці.

РІДКА МАНДРІВКА.

Останні повені в Англії, причинили одно небуденне явище. У місцевости Літл мешканці бачили тисячі щурів, які втікали через вулиці в ліс до Еппін (Велс.). Робітники, вертаючись із праці, мусіли втікати перед цією армією сіро-брунатних виселенців; у деяких місцях собаки із страху ховались перед щурами. Остання мандрівка щурів в Англії була в 1899 р., теж наслідком повені, звідки сотні тисяч щурів помандрували збивою лавою до західного Суссексу.

МУСОЛІНІ ВІДПОВІДАЄ ПАПІ

ЗАПОВІДАЄ, ЩО ЗНИЩИТЬ ВСІ МОЛОДЕЧІ ОРГАНІЗАЦІЇ, ЩО НЕ Є ПІД КОНТРОЛЕЮ ФАШИСТІВ. ДЕРЖАВА НЕ МОЖЕ РЕЗИГНУВАТИ З ВИХОВАННЯ МОЛОДІ.

РИМ, 28. марта. — На нарадах міністеріяльного кабінету виголосив Муссоліні промову з нагоди переходу 80,000 молодих фашистських вихованців в члени партії. У відповіди на критику папи відносно виховання молоді з боку фашистів, заявив Муссоліні, що держава возьме далі під свою ще більшу опіку молодечі організації Баліля і Авангардісті, бо нікак держава, а тим самим фашисти не можуть арезигнувати з виховання молоди на добрих горожан. Держава, котра зрікалася би того права, перестала би істнувати. Тому саме фашисти возьмуть в сильну контролю ще й рештки молодечих організацій, що є тепер в руках духовенства. Муссоліні не відповідав прямо папі, але говорив про той пункт з промови папи, який доторкає фашистів.

Кажуть, що папа виступив проти фашистів під чужостороннім впливом. Бо коли тільки пішли слухи про евентуальне порозуміння Ватикану з Італійським урядом, почали напливати до Ватикану письма від ріжних держав, в яких робили Ватикан осторожним перед остаточним вирішенням цеї справи.

КАРДИНАЛ ВИКЛИНАЄ МОНАРХІСТІВ.

НЕ ВІЛЬНО ХОВАТИ НІ ДАВАТИ ШЛЮБУ ТИМ МОНАРХІСТАМ, ЩО НАЛЕЖАТЬ ДО МОНАРХІСТИЧНОЇ ПАРТІЇ І ШКОДЯТЬ РЕСПУБЛИКАНСЬКОМУ УРЯДОВИ.

ПАРИЖ, 28. марта. — В Парижі мають сензацію, яка занявала католиків цілого світа. Ото кардинал Дібоа оголосив пастирський лист, яким виклинає всіх тих католиків, що належать до монархістичної партії, що видає часопис „Ляксіон Франсез". Отсей орган веде завзяту борбу з французьким републиканським урядом і заявляється за монархізмом. Це наскрізь католицька організація, яка тим самим веде боротьбу з тим урядом, з яким довгі десятки літ вів боротьбу і Ватикан. Бож Франція перша проголосила розділ держави від церкви. Та тепер настали інші часи. Ватикан погодився з радикальним урядом, але не погодилися монархісти. Вони далі підкопували уряд. І от тому Ватикан взяв монархістичний орган „Ляксіон Франсез" на індекс і виклян тих, що його редагують. А тепер кардинал видав пастирський лист, в якім по вказівкам з Риму поширює ту клятву на всіх членів монархістичної партії. Священикам не вільно виклятих ховати, ні причащати, ні давати їм шлюбів, коли виклятi не зложать перед ним заяви, що зривають з монархістичною партією і підаються наказам з Риму.

НІМЕЦЬКІ ЛЕТУНИ ВІДЛОЖИЛИ ВИЛЕТ.

ДАБЛИН, 29. марта. — Ціле побереже Ірландії в мраках. До того на цілім океані падають дощі, всюди бурі з сніговицями. Через те німецькі летуни змушені ждати ще деяко кращу погоду. Приготовані одначе до тої міри, що можуть кождої хвилі вилетіти.

ФЕНОМЕН НА НЕБОЗВОДІ.

НАСЛІДКОМ КОЛІЗІЇ ЗВІЗДА РОЗКОЛОЛАСЯ НА ДВОЄ.

ЛОНДОН, 28. марта. — Др. Джонес Спенсер заявляє, що підчас своїх астрономічних обсервацій небувалий досі і в науці невідомий феномен. Ото перед трома роками розбилася наслідком колізії з другою звіздою звізда, відома під назвою Нова Пікторіс. Учені кажуть, що звізда тріснула наслідком якоїсь експльозії.

МИРОВЕ ПРЕДЛОЖЕННЄ БРІЯНА ГОТОВЕ.

ПАРИЖ, 28. марта. — Відповідь Бріяна на мирову ноту секретаря стейту Келлога вже готова. Уложена вона так, що являється висловом гадок не тільки французького уряду, але й Німеччини, Англії, Італії і Японії. Бріян заявляється рівно проти війни, але так, що та заява не колідує з зобовязаннями Франції супроти Ліги Націй.

РУМУНІЯ КУПУЄ АМЕРИКАНСЬКІ МАШИНИ.

ПАРИЖ, 28. марта. — В Парижі перебувають представники румунської національної селянської партії і переговорюють з представниками американських торговельних фірм в справі закупна модерних рільничих машин. Не мають тільки потрібної готівки, але заявляють, що за тим кредитом зійшлися всі румунські партії, а зособна гарантують той кредит самі фармери. Індивідуальну гарантію перебирає не менше як 2,000,000 селян.

До цего кроку змушує селян страшний упадок сільського господарства. До великої світової війни Румунія мала 8,000,000 мешканців і була дова на 74,000 кв. миль. Тоді експортувала вона кождого року 1,000,000 тон сільських продуктів, головно збіжа. А тепер населення Румунії збільшилося на 18,000,000 мешканців, а її територія збільшилася о Бесарабію, Буковину і Трансильванію і виносить 160,000 кв. миль. Але збіжевий експорт зменшився до одної четвертини.

Та криза має бути наслідком того, що нема машин і нема чим обробляти землі на модерний спосіб. Америка має тому саме зарадити.

ТЕПЕР ПРИЙМАЄТЬСЯ ЧЛЕНІВ БЕЗ ВСТУПНОГО

"SVOBODA" ([illegible])
FOUNDED 1893
[illegible] newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee
[illegible] as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 10, 1911, under the Act of March 3, 1879.
[illegible] for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
[illegible]	$ 7.00	На рік	$ 7.00
[illegible]	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
[illegible]	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
[illegible] Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницю:	
[illegible]	$10.00	На рік	$10.00
[illegible]	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
[illegible]	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
З [illegible] належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

МОСКВА НА СХІД, А ВАРШАВА НА ЗАХІД

В звязку з дискусією про наші орієнтації, хочемо звернути увагу на ту з культурного і державно-самостійницького українського становища погубну „високу політику", що добачує: СХІД І ВАРВАРСТВО В МОСКВІ, А ЗАХІД ТА КУЛЬТУРУ І СВОБОДУ В ПОЛЬЩІ. Як тим, що орієнтуємося на власні сили, нам не подорозі ні з Москвою ні з Варшавою. Тому можемо глядіти як на Москву так і на Варшаву з повною обєктивністю, бо особливих симпатій в нас немає ні до одної, ні до другої.

Правда, що українські землі положені так, що зі сходу граничать з Росією, а з заходу з Польщею. Та це ще не значить, що Польща це те саме, що захід в культурному розумінню. Це не значить рівнож, що Росія це східна, азійська культура. Польща на протязі довгих століть тільки дотикала до заходу. Сама вона була країною темноти і дикої шляхотської сваволі, якій рівної не було в цілім світі. На протязі тих століть, що наш нарід був під Польщею, наша земля представляла образ пекла. І коли ми дещо відотхнули і національно та культурно відродилися, то сталося це тільки тому, що землі наші підпали під Австрію. І сегодня нема нам чого дурити себе, що це „західна культура" Польщі дозволяє нам мати свою пресу і свої товариства під Польщею, бо та „культура" нищить нашу українську культуру на кождім кроці, а не замкнула ще всіх наших шкіл і не знищила нас економічно та культурно тільки тому, що Польща за слаба і що мусить числитися хоч трохи зі світовою опінією.

Схід був колискою людської цивілізації. Східна культура заховала сотки міліонів через многі тисячліття і не була ніякою перешкодою для Японії стати на наших очах одною з наймодерніших світових держав. І тому саме мала східна держава з дійсною східною культурою розбила на прах російського кольоса в російсько-японській війні.

Нема нам отже чого боятися дійсного СХОДУ, тільки не треба його шукати в Москві, бо там його нема. Нема нам чого відпекуватися від ЗАХОДУ, але не треба шукати його в Польщі, бо і там його нема. Шукали його вправді наші поети молодшої, довоєнної доби, такі як Яцків чи Твердохліб і через те докотилися до сумного кінця. Польська культура роздвоїла їх душу і загнала їх в багно. Отсе є доля всіх тих, що навертають нас на „захід", йдучи дорогою через Варшаву. Український нарід ніколи не вирікався західної культури. Та не черпав її і не черпає тепер з варшавського видання, бо такого нема. Не вирікалися ми і східньої культури, але побирали її з Візантії, а не з Москви.

ЗА ЕКОНОМІЧНЕ ЗАКРІПОЩЕННЄ УКРАЇНИ

За царів Україна була кольонією Москви. Сирівців, що добувалися на Україні, не вживано на місці для переріб ки на товари; їх відпроваджувано до Московщини, де для цього будували фабрики. Сим способом Москалі ослаблювали Україну економічно, а зате скріпляли Московщину: давали московським промисловцям заробляти великі зиски, а московським робітникам можливість мати роботу.

Навіть як конечність заставляла Росію будувати фабрики на Україні, то й тоді переводилося в життя ті самі засади: то й тоді Москалі старалися не випустити зі своїх рук українського богацтва. Для того посилали московських робітників на такі фабрики, і промисловість фактично була в руках Москалів.

Тому, коли повстала українська держава, на Україні показалося безліч ворожого елементу, який щиро боровся за „єдіную неделімую", ставлячи великі перешкоди розвиткови українського руху та беручи активну участь у боротьбі по боці Москалів.

„Горожанська війна" закінчилася завоюванням України Московщиною. Але завоюватели України, московські большевики скоро побачили, що боротьба Московщини за економічне опановання України не скінчилася. Пішли далі заходи Московщини за економічне закріпощення України Московщиною.

Та зі старими царськими методами підходити до Українців тепер не можна було. Треба було видумувати щось нового. Тим новим була українізація. Це була велика жертва з боку Москалів. Бо коли Поляк, Жид, Молдаван, Болгарин і навіть Грек, живучи на Україні, умів говорити по українськи, то Москаль навіть здивувавсяби, колиби у нього тільки запитали, чи знає він по українськи. Але за якийсь час і українізацією не можна було здурити. Треба було щось реального. А реальним могла бути тільки робота. Треба було доказати, що Москва журиться добробутом українського народу. Таким чином був Дніпрельстан.

Чого тільки про ту затію не писали большевики і навіть українські еміґрантські ґазети.

Всі вони сходилися на одному: з того, мовляв, велика користь для України. Багато українських ґезет годилося, що треба похвалити большевиків, як трохи не культуртреґерів „темної та нещасної України".

Щож виходить з того знаменитого шуму, що наробили Москалі?

По пляну гадали побудувати гідростацію зі силою 150 тисяч кільоватів. Використання водяної енерґії Дніпра повинно було дати дуже дешеву електричну енерґію, а через те мали побудувати навколо багато фабрик. Тамтого року приступили до роботи. Здавалося, все йде гарно.

Нагло тепер, коли вже витрачено 48 міліонів рублів, вияснилося, що болотяний грунт навколо Дніпрельстану не дозволяє ставити фабрик. Виходить, не треба й Дніпрельстану. Але, щоб не пропали гроші, вложені в роботи, рішили подавати енерґію на Донбас (донецький басейн, де є богато вугля). Та правління Донбасу знов протестує проти того безглуздого рішення, бо, побудувавши стацію в самому Донбасі, можна буде електрику виробляти дешевше. Тепер рішено районну стацію не будувати, поки не найдуться купці на енерґію. А з рештою воєнна комісія, що теж „завітала" на Дніпрельстан, признала, що стація находиться на місци, на випадок війни невигіднім зі стратеґічного згляду. Мовляв, вона принесе богато шкоди, тощо.

Дійсно поважні причини! Коли на Дніпрі, 60 верст нижче Катеринослава стратеґія не дозволяє будувати промисловости, то про Винницю, Київ, Житомир, Камянець і говорити нема що!

Ясно одно: Москалям ходить о те, щоби промисловість на Україні не розвивалася, щоби наші люди йшли на Сибір кольонізувати Азію, щоби чужий елемент, як Жиди, Москалі, Греки, Чехи, Німці кольонізували Україну, щоби всі вони уважали Україну своїм краєм, а разом з тим не допускали Україні сильніщати. Себто Україна й на далі має лишитися кольонією Москви. Себто Москва й на далі має брати з України сирівець, потрібний Москалям, а, значить, і далі тримати Україну у своїх пазурах.

Василь Бобрів.

ТОДІ, ЯК МУСОЛІНІ ГОЛОДУВАВ

То діялося в 1902-му році при кінці літа. Мусоліні мав тоді девятнацять літ. Молодець із дуже великими претенсіями і не меншим засобом енерґії тужив у себе в Романі. Щойно арештували його батька. Той не знаючий стриму чоловік порозбивав виборчі урни, бо боявся, що побідять клерикали. Мріючи про геройські діла, весь під впливом ідей соціялізму Беніто сів у поїзд і переїхав швайцарську ґраницю. В Швайцарії приятель обіцяв йому роботу. Роботи не було й одної сумної пятниці, у вересні 1902. року Мусоліні опинився без цента в кишені, без знакомих, недужий в Івердоні, маленькім містечку, над Невшательським озером.

Мусоліні сам оповідає пригоду зі своє молодости в листі до приятеля, недавно опублікованім за його згодою.

Мусоліні відїхав до Орґе, де його прийнято в службу до муляря. Треба було, за 32 сантіми на годину, на протязі одинацять годин переносити каміння. Після трох днів господар відправив хлопця під претекстом, що він забагато дістає. Мусоліні радо розчерепив би йому голову каменем, але прийшлося піддатися долі. За три дни роботи він зовсім подер собі обуву, тому за зароблені гроші він купив собі черевики. В нього осталось лише на залізничий білет до Льозанни.

„В понеділок — пише Мусоліні — одинокою металевою річю в моїй кишені була ніклева медаля із зображенням Карла Маркса. В найбільшій розпуці я сидів на педесталі памятника Вільгельма Теля, який знімається в парку Монтеном. У мойому погляді, в цю жахливу хвилю, було певно, щось страшного. Принаймні, люде, що підходили до памятника, гляділи на мене підозріло, майже трівожно. В пятій годині з парку я відійшов до Уші. Поки я йшов понад берегом, звечеріло. Мною заволодів безконечний смуток і на березі Леманського озера я питав себе, чи варта жити хоч один зайвий день.

Та коли я так роздумував, солодка мельодія зворушила мої думки. Я обернувся. То грала орхестра перед готелем Бо-Ріваж. Я нахилився до балюстради саду, глядів крізь зелень сосон і слухав. Музика радувала моє серце і мій жолудок, але антракти були страшні. Спазми голоду роздирали мені внутренности, точно наче залізними кліщами. Доріжками парку „щасливі мира" весело походжали. Я чув шелест шовку, чув звуки слів, яких не розумів. Громадка старенькіх людей займила мене. Вони пригадували Анґлійців. Я хотів попросити у них грошей на нічліг, але слова не сходили з язика. Я втік із проклоном. О, свята ідее анарії, і в думках і в дійсности! Чиж не має права чоловік укусити того, хто топче його ногами?

Я вернувся у місто й провів решту ночі під великим мостом у Льозані. На другий день я стрінув земляка й коротко розповів йому свою біду. Він розсміявся. Я виганьбив його. Тоді він вийняв із кишені і простягнув мені десять су. Я подякував йому, побіг до пекарні та купив хліб. Я пішов у напрямі ліса і мені здавалося, що в мене в руках скарб. Як я увійшов далеко, зїв мій хліб із жадобою Цербера. Двацять шість годин я нічого не їв".

Двацять літ пізніше Мусоліні приїхав у Льозану, щоби рішати долю разом із Поанкаре і льордом Керзоном. Із балькона величавого готелю „дуче", показуючи поліційному комісареві Великий міст, сказав:

„Я ночував там".

Комісар, фільозофічного настрою, вклонившись спокійно відповів:

— Таке життя, пане президенте!

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ІНФОРМУЙМО АМЕРИКАНСЬКУ ПРЕСУ ПРО НАШЕ ЖИТТЯ.

Треба признати, що в послідних часах американські Українці починають звертати по місцевостях більшу увагу на те, щоби про нас писали американські ґазети. Але багато наших людей та організацій все ще ставляться до цеї справи легкодушно. А це велика шкода. Про наші концерти, віча чи національні обходи повинні ми повідомляти по місцевостях репортерів американських ґазет та подавати їм точні інформації. Особливо треба використати для тої цілі ті концерти, на яких тепер виступає наша славна співачка Сальомея Крушельницька.

От тут подаю опис Шевченкового свята в Нюарк, Н. Дж., як його подає **„Newark Evening News"**, Monday, March 19, 1928:

UKRAINIANS' TRIBUTE TO BELOVED POET.

An audience so large as to leave few vacant seats in the Krueger Auditorium attended the concert given last night by the Ukrainians of this city in commemoration of the sixty-seventh anniversary of the death of Taras Schevchenko, the most famous of the poets and painters born in Little Russia, or the Ukraine. Contributing to the program were St. John's Ukrainian Catholic Church Choir under the direction of Theodore Kaskiw, Mme. Salomea Krucenisky, soprano; Miss Luba Kaskiw, violinist; Miss P. Shafranska, reader, and O. Reviuk of Jersey City, who spoke of the life, hardships and work of the poet, born into serfdom and oppressed and handicapped in the expression of his talent under the Czaristic government.

Mme. Krucenisky was heard first in a group of songs by Lyssenko, Nyzankowsky, Sichynsky, Ludkewich and Hayworonsky, Ukrainian composers, and in responding to encores sang several of that country's folksongs, besides Lieurance's „By the Waters of Minnetonka".

After years of service as a prima donna on operatic stages in Europe, it was not to be expected that her voice would have the freshness and opulence that distinguished her singing in her vocal prime. It is so well preserved, however, that its well placed, firmly emitted and smooth tones give pleasure to the hearer. Not only is she an artist in the technic of singing, but she is an interpreter, who goes to the heart of a song and communicates moods and sentiments with authority and stirring effect on an audience.

Beginning the concert with „The Star Spangled Banner," the mixed choir, numbering about fifty voices, thereafter sang various folksongs in a way that appealed strongly to the audience and stirred no little enthusiasm. The male section of the chorus also was acclaimed in several lyrics, including one of humorous complexion.

A promising violonist is Miss Kaskiw, who played a potpourri of Ukrainian folksongs, Kreisler's arrangement of „The Old Refrain" and a cradle song by Schubert.

В. Кедровський.

1917 РІК.

Передрук заборонений. — Всі права застережено 1927 р.

(71)

Делеґація Полуботківців, вчувши про заходи Оберучева, негайно виїхала до Грушок, щоби, як вона заявила, запобігти можливій провокації та умовити товаришів скласти зброю. Але при тім делеґати зазначили, що зброю вони видадуть лише Центральній Раді через український полк, а ні в якому разі російській владі чи московським військовим частинам.

Разом з делеґатами до Грушок поїхали від Центральної Ради з тоюж метою ґенеральні секретарі І. Стешенко та Б. Мартос.

Одночасно Оберучева повідомлено про таке рішення делеґації Полуботківців та про поїздку в Грушки двох секретарів. Все таки це не спинило його від задуманого ним кривавого діла.

* * *

В той час, як представники Центральної Ради вже остаточно закінчували переговори про здачу повстанцями зброї, а Богданівський полк ладнався їх приймати, почався обстріл грушківських касарень Оберучевськими військами з гармат та рушниць. Звичайно, повстанці не залишилися без відповіди й між ними та московськими військами розпочався справжній бій.

З великими зусиллями пощастило припинити цей напад урядових військ, наслідком якого було серед Полуботківців чимало поранених та три вбитих.

Таким, зовсім непотрібним нападом справа полагодження конфлікту була знову ускладнена. Своїм життям ризикували, по вині Оберучева, члени Центральної Ради, що підчас нападу були в касарнях і залишилися там увесь час бою. Їм грозили не лише кулі Оберучевських салдатів, але й можливі ексцеси з боку повстанців. Дехто з Полуботківців погрозливо висловлював гадку, що делеґація Центральної Ради приїхала в касарні з провокаційною метою, щоби розкласти полк, відвернути його увагу та полекшити переведення над ним екзекуції Оберучевим. Одержавши знову рішучий опір з боку повстанців, московському війську довелося припинити свою акцію й почати облогу касарень. Для того військо відтягнули далі від касарень. Після цього, в наслідок дальших пертрактацій з представниками Центр. Ради Полуботківці видали всю свою зброю полкови імені гетьмана Богдана Хмельницького. Полуботківцям пообіцяно, що жадних репресій проти них не буде та що їх відправлять окремим полком на фронт.

Самі Полуботківці відразу заспокоїлись і далі трималися цілком льояльно. По місті лише бродили окремі особи, часто явно злочинні, що пристали до повстанців підчас їх виступу. Семого і восьмого (20-21) липня богданівські полкові кадети та міліція заарештували більше сотки таких осіб.

Російська військова влада, не дивлячись на повне заспокоєння повстанців і готовість їх іти негайно на фронт, увесь час поводилася з ними ганебно. Не давала харчів, хліба, то що. А в ніч на 9/22 липня кірасири перевели трус в касарнях, немовби то шукаючи зброї. Підчас трусу пограбували все, що тільки було цінного, знущалися над безборойними людьми, глумилися над їх людською й національною гідностю та декількох душ, що висловлювали протест проти такої поведінки кірасирів, було побито.

По розслідженню цього випадку Центральна Рада 9/22 липня ухвалила таку постанову: „Звернутися до Ґенер. Секретаріяту з запитанням, чи йому відомого, що обіцяних штабом військової округи Полуботківцям грошей не дали, хліба також не дають, що кірасири учинили над ними грабунок, насильство та побої, і яких Ґенеральний Секретаріят вжив в цій справі заходів, — про все це повідомити Центральну Раду".

Московська революційна „демократія", що міцно засіла у Києві на ріжних урядових посадах та революційних установах, виявила, як звичайно, разом з переляком, незмінну свою тактику перебріхування фактів, то приписування українству всі „сім гріхів". Безсильна у столиці України, вона поспішила надіслати цілу низку брехливих „всеподданейших" доносів до Петрограду з проханням врятувати її від українських „зверств" і т. д.

Яскравим зразком такого перекручування фактів, наприклад, була телеґрама Київського Виконавчого Комітету Громадських Організацій до Тимчасового Уряду, в якій він між иншим повідомляв Петроград, що повстанці при допомозі 3-го авіопарку (українізованого) захопили фортеці, розграбили склади, захопили штаб округи і т. д. Щоби знсувати правду, Ґенеральний Секретаріят у свою чергу надіслав телеґраму до Тимчасового Уряду з розясненням дійсного перебігу подій. В телеґрамі тій він між иншим зазначив, що з самого раня 3-й авіаційний парк було захоплено несподівано Полуботківцями, а потім, завдяки діяльности та тактовним заходам 3-го авіопарку, які виявились в тому, що повстанців нагодували і скупчили у подвірю майстерень парку, а також завдяки розпорядимости голови українського комітету парку і коменданта парку, які безперестанно діставали вказівки від Ґенерального Секретаріяту та Центральної Ради, справа була щасливо полагоджена в межах парку без пролиття крови.

Таким чином поміч парку, про яку говорить Виконавчий Комітет, виявилась не в приєднанню до анархічного виступу Полуботківців, а навпаки, в діяльній і тактовній його льокалізації".

* * *

Від російських урядових чинників не надходило повідомлення про затвердження полку гетьмана Полуботка, а тому Центральна Рада та Ґенеральний Комітет самі постановили формально визнати такий полк і передати йому полковий прапор. Урочисто цей прапор передано і „бунтівники-дезертири" через декілька днів в повнім порядку і з гарячим запалом піднести високо імя „другого українського полку імені гетьмана Павла Полуботка", вийшли на фронт.

Про зустріч мою з цим полком на фронті розкажу далі.

Реальних наслідків для українського військового руху виступ Полуботківців не дав, але всеж таки він не пройшов без наслідків. Виступ цей до певної міри підчеркнув поміркованi кола діячів українського національного руху, стати на шлях більш активного і радикального розвязання справи взаємовідносин з Петроградом та з московським „русоцентризмом". Виступ Полуботківців дав наочний доказ, що дійсно є елементи серед мас українського народу, які вимагають від провідників свого національного руху більше рішучої політики в національнім будівництві.

Безперечно, деякі московські діячі, „собирателі землі русской", після цього виступу стали на шлях більше компромісової політики до українського „сепаратістіческого" руху. Вони вже почали боятися своєю безоглядною упертістю провокувати українські маси до дальших активних сепаратних, а то й цілком анархічних виступів. Не хотіли вони бачити наростання національної свідомости, а тому легковажили вимоги українського національного відродження, що висовували широкі маси українського народа. Такі пани як Оберучеви, Кіріенки, Лепарські та їм подібні не лише виступ Полуботківців, але й увесь український національний рух намагалися звязувати з большевицьким рухом, а повстання Полуботківців з виступом большевиків у Петрограді.

Звичайно, серед Полуботківців могли бути й большевствуючі елементи й злочинно-грабіжницькі, й навіть чорносотенно-провокаційні, або урядово-провокаційні (від Київської Військової Округи і т. д.), але вони потонули незамітними в морі ідейно-національної маси, виступавших та їх провідників. Ставити цей виступ у звязок з петроградським большевицьким, як то робив Оберучев, найменьше не обережно і не серіозно.

(Дальше буде)

ВПЛИВ РАДІО НА ДОМАШНЄ ОГНИЩЕ.

Американська статистика ствержує, що на протязі цього року крамниці обуви продали 3 міл. капців більше, як минулого року. Журналісти, що мусять з огляду на читачів цікавитись і такими проблемами, почали думати над причиною такого небувалого явища. І найшли. Капці мають безпосередний звязок із поширенням радіових апаратів. Кожний, хто має радіо в хаті, лишається залюбки дома замісць іти в театр або в гості, а щоби слухати вигідно вістей із широкого світа, сідає у вигідний фотель і натягає на ноги капці.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

КАНАДІЙСЬКА ПРЕСА ПРО ПОСЛА ЛУЧКОВИЧА.

В канадійськім доміняльнім парляменті засідає тепер український посол Михайло Лучкович, свідомий і діяльний Українець, що належить до ліберельної партії. Посол Лучкович обїздив перед роком українські кольонії в Злучених Державах і обзнайомлювався з українським життям. Він ще дуже молодий, але повний енергії. Канадійські часописи підносили з нагоди його першої промови при буджетовій дебаті, що отсе канадійський парлямент витає молоду, але значну силу. А тепер подибуємо такі замітки про посла Лучковича в „Ottawa Journal" March 26, 1928:

The Young Man's Party.

There is no doubt that the Liberal party is the young man's party as there are no fewer than 17 Liberal members under the age of 40 as compared with seven „juvenile" Conservatives. Miss Macphail and Michael Luchkovich are the „youngsters" of the Ginger Group.

A Ukrainian M. P.

Michael Luchkovich, B. A., U. F. A. member for Vegreville, is an interesting character. He is a Ukrainian who came to Canada in 1907. He was educated at University of Manitoba from where he emerged as a Bachelor of Arts.

A Credit To His Race.

Mr. Luchkovich started life as a teacher and before the last election for the U. F. A. convention and in the ensuing election won by 728. He is the first Ukrainian to sit in Parliament and is decidedly a credit to his race.

— Прошу пана, — питається аптекарський помічник свого пана — що за лікарство в тій рожевій фляшці?

— То медицина, яку все даємо гостям, коли ніяк не можна відчитати рецепти.

Кара.

Учитель: За кожде зло мусить наступити кара. Іванко Швак, дай на це якийсь примір.

Іванко: Я закрався був до мармеляди, а при цьому приловив мене батько і вибив мене. Та коли бив мене, потрутив горнець зі сметаною, горнець розбився і сметана розлилася. Зараз прибігла мама і дала татові поза вуха.

Суддя: З чого догадуєтеся, що обвинувачений був пяний?

Свідок: Бо він сварився з шофером.

Суддя: Це ще не єніякий доказ, що він був пяний.

Свідок: О так, бо то не був зовсім шофер!

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА"

ДЕ ГАРКАВЕНКО БОРЕТЬСЯ.



ГАРКАВЕНКО ТАКОЖ БУДЕ БОРОТИСЬ В БРУКЛИНІ.

Нарешті Гаркавенко буде боротись і в Бруклині. Через два роки Українці, котрі живуть в Бруклині не мали нагоди побачити, як Гаркавенко бореться. Тепер одержано дозвіл на устроєння боротьби, котра відбудеться у великій салі Бродвей Арена, на розі Бродвей і Галсей вулиць В СУБОТУ, ДНЯ 31-го МАРТА ц. р. — Окрім Гаркавенка будуть боротись і инші визначні борці. 71-4

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ГЕМТРЕМК, МИШ.

Новозреорганізована сотня Демократичної Січи.

Дня 11 марта зійшовся гурт свідомих громадян до Української Хати при Трейлинг на наради в справі зреорганізовання Демократичних Січей. Збори відчинив урядник тутешньої громади гр. Н. Тимків. На предсідателя зборів покликано гром. В. Седляра, котрий пояснив зібраним ціль зборів.

Вивязалася широка дискусія і всі присутні заявилися за тим, що нам потреба задержати січову ідею і січову народоправну організацію. Зорганізовано нову сотню, до якої вступило на разі 35 січовиків. До уряду ввійшли: В. Седляр сотник, М. Кулинич осаул, А. Тимків секр. фін., О. Рубаха секр. рек., О. Білик скарбник.

Дня 18 марта на зборах вписалося 15 нових членів. Тепер має сотня 50 членів. Як на початок це добре.

Рішено навязати звязок з старокраєвими Лугами та запренумерувати часописи Луг, Сурма, Укр. Революціонер і другі, що стоять за безпощадною боротьбою з ворогами нашого народа.

Подаємо це до часописи тому, що хочемо візвати і другі громади до гуртування під демократичний, січовий прапор.

Слідуючі збори відбудуться 8. квітня о 3 год. по пол. Дальші збори будуть відбуватися кождої другої неділі в місяці о 3 год. в галі Укр. Хати.

На перших сходинах зложено добровільними жертвами $10.

Д. Рубаха, писар.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Українська година на радіо.

Український Демократичний Клюб в Ню Йорку, що міститься при 59 Сент Маркс Плейс, від довщого часу робив заходи, щоби радіо-стація W. G. B. S. дала Українцям певний протяг часу до диспозиції, себто дала Українцям спромогу виступати на радіо зі співами, музичними пописами та промовами. Цею справою дуже енерґічно занявся нюйорський адвокат Мих. Радик. Невсипущі заходи увінчалися успіхом. Український Демократичний Клюб одержав покищо ½ години часу на попис для українського хору „Бандурист". Дня 22. марта вечером по всім усюдам Америки залунали на радіо українські пісні. Хор під дириґентурою п. Кириченка відспівав прекрасно десять пісень. Назви пісень в радіо проголошував гром. Куїловський. Відспівання 10 пісень заняло більш години, значиться, український хор „Бандурист" так заімпонував управі W. G. B. S. радіо стації, що дано Українцям не ½ години, як це було пляновано, але більше, ніж годину.

Хор відспівав слідуючі пісні: 1) Почаївська Божа Мати, 2) Женчичок, 3) Дударик, 4) Ой пряду, пряду, 5) Горлиця, 6) Качки, 7) Вдовонька, 8) Гандзя, 9) Козенятко і 10) Ще не вмерла Україна.

Хор співав прекрасно. Про це свідчать щирі ґратуляції з Филаделфії, Па., Брумлина, Н. Й., і т. п., які переслали до W. G. B. S. нашому хорови телефоном, телеграфом і листовно. Коли ж усі Українці Америки, котрі мають радіо дома, після кожного вдачного попису українських сил на радіо листовно висказували своє вдоволення і побажання, щоб українські сили побільше і частійше виступали зі своїми пописами, то річ зрозуміла, що американські радіові стації робилиби се частійше.

По концерті відбувся в клюбі відчит на тему „Участь Українців в американськім життю".

В. К.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

Льорд Ротшільд у Лондоні дав раз шоферові маленький напиток. Шофер знав, що це мілйонер Ротшільд, тому сказав невдоволено, що від його син дістає десять разів більший напиток.

На це відповів Ротшільд:

— Це мене ні трохи не дивує, бо він має дуже богатого батька, а я ні!

Цар Микола І. підчас побуту в Англії мешкав тиждень, за час перегонів, у замку Віндсор. Як відїздив, виплатив начальникови замкової служби 10 тисяч рублів а 20,000 рублів для розділу між службу. Крім того начальник служби дістав дорогоцінну табакирку, висаджувану дорогоцінними діямантами, вартости 5 тисяч рублів.